

III. ÚS 1275/10
III. ÚS 1275/10 ze dne 22. 12. 2010

Promlčení nemajetkové újmy

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků dne 22. prosince 2010, v senátě složeném z předsedy Jana Musila, soudců Pavla Holländera a Jiřího Muchy, ve věci ústavní stížnosti Ing. V. K. st., MUDr. M. K., MUDr. S. P., roz. K., E. K., roz. R., V. D., roz. K. a Ing. Z. D., všech právně zastoupených JUDr. Ladislavem Piterkou, advokátem se sídlem 706 02 Ostrava-Vítkovice, Ruská 2887/101, proti rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2010 č. j. 30 Cdo 3996/2008-209 a rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. května 2008 č. j. 1 Co 289/2007-75, o promlčení práva na náhradu nemajetkové újmy v penězích u neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti, takto:

- I. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2010 č. j. 30 Cdo 3996/2008-209 se zrušuje.
- II. Návrh na zrušení rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. května 2008 č. j. 1 Co 289/2007-75 se odmítá.

Odůvodnění

I. Vymezení věci dle ústavní stížnosti

Návrhem, podaným k doručení Ústavnímu soudu dne 30. dubna 2010, tj. ve lhůtě stanovené v § 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se stěžovatelé domáhají zrušení rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2010 č. j. 30 Cdo 3996/2008-209 a rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. května 2008 č. j. 1 Co 289/2007-75, o promlčení práva na náhradu nemajetkové újmy v penězích u neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti. Uvedenými rozhodnutími obecných soudů se cítí být dotčeni v základním právu na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), za jehož součást považují i zákaz retroaktivity.

II. Rekapitulace věci v řízení před obecnými soudy

K návrhu stěžovatelů Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 20. září 2007 č. j. 23 C 123/2007-43 uložil povinnost žalované České republice - Ministerstvu vnitra zaplatit nemajetkovou újmu v penězích v přesně stanovené výši. Další části rozhodnutí soudu pak nejsou předmětem ústavní stížnosti a ani z nich pro její meritum neplynou důsledky. Soud vyšel ze zjištění, že žalovaná strana, takto vedlejší účastník v řízení před Ústavním soudem, jednáním kpt. Mgr. J. K., příslušníka Policie České republiky, zavinila dopravní nehodu, při níž způsobila Ing. V. K. mladšímu závažná zranění, v jejichž důsledku zemřel. Kpt. Mgr. J. K. byl za tento trestný čin pravomocně odsouzen rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. srpna 2006 č. j. 6 To 343/2006, který téhož dne nabyl právní moci. Pro uvedené soud dospěl k závěru, že žalovaná tímto trvale a neodčinitelně zasáhla do osobnostních práv žalobců (rodičů, sestry a prarodičů poškozeného, jakož i babičky ze strany matky) na jejich soukromí a rodinný život chráněných ustanovením § 11 občanského zákoníku, pročež jim přiznal právo na náhradu nemajetkové újmy.

Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 21. května 2008 č. j. 1 Co 289/2007-75 žalobu stěžovatelů v dané věci zamítl. Učinil tak při nezměněném skutkovém základu, a to po té, co přihlédl k námitce promlčení, kterou uplatnila žalovaná ve svém odvolání. Vycházel přitom ze zjištění, že k zásahu do osobnostních práv žalobců - takto stěžovatelů v řízení před Ústavním soudem - došlo smrtí Ing. V. K. mladšího dne 13. dubna 2003 a od tohoto dne počala plynout žalobcům tříletá promlčecí lhůta k uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích, neboť toho dne mohlo být právo ve smyslu § 101 občanského zákoníku vykonáno poprvé. Uvedená promlčecí lhůta pak uplynula dnem 13. dubna 2006, přičemž žalobci u Krajského soudu v Ostravě uplatnili svá práva až dne 11. dubna 2007, tedy po uplynutí promlčecí lhůty, pročež dle odvolacího soudu byla námitka promlčení vznesená žalovaným uplatněna důvodně.

Dovolání stěžovatelů Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 11. března 2010 č. j. 30 Cdo 3996/2008-209 zamítl. Dovolací soud v něm odkázal na změnu vlastní judikatury, kdy na rozdíl od rozsudku ze dne 25. září 2003 sp. zn. 30 Cdo 1542/2003, v němž uznal nepromlčitelnost práva na zadostiučinění v penězích za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti, v rozsudku velkého senátu Občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 12. listopadu 2008 sp. zn. 31 Cdo 3161/2008 dospěl k závěru opačnému, k závěru, dle kterého právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 občanského zákoníku je jedním z dílčích a relativně samostatných prostředků ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzické osoby, který promlčení podléhá. K výtce stěžovatelů, dle níž je akceptace námitky promlčení v dané věci v důsledku změny judikatury Nejvyššího soudu ohrožením zásady právní jistoty a tím i porušením principu právního státu, Nejvyšší soud s poukazem na nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2822/07 uvedl, že ke změně judikatury nedošlo svévolně, nýbrž z důvodů směřujících k dosažení určité právem chráněné hodnoty. Závěrem dovolací soud konstatoval, že v dané kauze nebyly splněny podmínky, jež by umožnily kvalifikovat uplatněnou námitku promlčení ve smyslu právního

úkonu odporujícího dobrým mravům, resp. ve smyslu zneužití práva, což by dle judikatury Ústavního soudu (nález sp. zn. I. ÚS 643/04) i Nejvyššího soudu (rozsudek sp. zn. 25 Cdo 1839/2000) mohlo nastat pouze v situaci, kdy marné uplynutí promlčecí lhůty nositel subjektivního práva nezavinil.

III. Rekapitulace stížnostních bodů a petitu ústavní stížnosti

V rámci rekapitulace věci stěžovatelé akcentují zejména tu skutečnost, že během odvolacího řízení se pokusili o smírné řešení sporu, a to formou dopisu ze dne 9. května 2008 adresovaného Ministru vnitra Mgr. et MUDr. I. L. a řediteli Policie České republiky, Správy Severomoravského kraje plukovníku RNDr. J. S. Dopisem ze dne 21. května 2008 byla stěžovatelům doručena odpověď s tím, že strana žalovaná na smír nepřistupuje a přenechává rozhodnutí na nezávislém odvolacím soudu. Žalovaná strana poprvé od tragické nehody v tomto dopise projevila stěžovatelům lítost nad ztrátou jejich příbuzného.

Stěžovatelé dále uvádějí, že žalovaná Česká republika - Ministerstvo vnitra vznesla námitku promlčení až v odvolacím řízení, přičemž její uplatnění považují za úkon stojící v rozporu s dobrými mravy (a to s poukazem na usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 249/97). Zdůrazňují, že vedlejší účastník v řízení před Ústavním soudem představuje stát, který má poskytovat ochranu právům svých občanů, vynucovat je a nikoliv jednat způsobem opačným, tedy vyhýbat se své povinnosti plynoucí ze zákona.

K ústavněprávnímu merituu věci stěžovatelé konstatují, že jsou si vědomi toho, že v mezidobí od rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. září 2007 do projednání věci před Vrchním soudem v Olomouci na počátku roku 2008 došlo ke změně právního názoru Nejvyššího soudu k otázce promlčení náhrady nemajetkové újmy v penězích, upozorňují ale na skutečnost, že ještě samotný Nejvyšší soud v rozsudcích ze dne 28. června 2007 sp. zn. 30 Cdo 792/2007 a ze dne 27. září 2007 sp. zn. 30 Cdo 744/2007 stále postupoval dle do té doby konstantní judikatury, jež považovala náhrady nemajetkové újmy v penězích dle § 13 odst. 2 občanského zákoníku za nepromlčitelný nárok. Stěžovatelé poukazují na to, že se při podání žaloby na ochranu osobnosti řídili platnou a konstantní judikaturou Nejvyššího soudu, která považovala náhradu nemajetkové újmy dle § 13 odst. 2 občanského zákoníku za nepromlčitelný nárok, když ještě v době po vydání rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. září 2007 v předmětné věci sám Nejvyšší soud dle této judikatury postupoval a zdůrazňoval ji ve svém rozhodnutí ze dne 27. září 2007 sp. zn. 30 Cdo 744/2007: "I. Vydělení institutu náhrady nemajetkové újmy podle ustanovení § 13 odst. 2 občanského zákoníku ze skupiny subjektivních nemajetkových osobnostních, a tím i nepromlčitelných práv, by došlo k citelnému omezení možnosti uplatnění práva na ochranu osobnosti fyzických osob. II. Subjektivní osobní práva vzniklá postižené fyzické osobě neoprávněným zásahem do její osobnosti jsou jako práva nemajetková nepromlčitelná." Tímto rozhodnutím byl zrušen rozsudek Vrchního soudu v Olomouci, který považoval náhradu nemajetkové újmy v penězích dle § 13 odst. 2 občanského zákoníku za promlčitelný nárok.

Dle přesvědčení stěžovatelů akceptací námitky promlčení v návaznosti na změněnou judikaturu k otázce náhrady nemajetkové újmy v penězích došlo v posuzované věci k ohrožení jejich právní jistoty, jejíž ochrana je součástí ochrany principu právního státu. Za nezbytnou součást zásady právní jistoty považují i legitimní předvídatelnost postupu orgánu veřejné moci, neboť dle jejich názoru stabilita právního řádu a právní jistota je ovlivňována nejen legislativní činností státu, ale též činností státních orgánů aplikujících právo, neboť teprve aplikace a interpretace právních norem vytváří ve veřejnosti vědomí toho, co je a co není právem. Stěžovatelé respektují změnu judikatury, jež našla své vyjádření v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008 sp. zn. 31 Cdo 3161/2008, vyslovují však přesvědčení, že v předmětné kauze byla aplikována retroaktivně. Dle jejich stanoviska Nejvyšší soud se pak v ústavní stížnosti napadeném rozsudku s touto námitkou nevypořádal a nepřipadně argumentoval odkazem na náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2822/07.

Pro uvedené, tj. pro porušení základního práva na spravedlivý proces a z důvodu porušení principu zákazu retroaktivity dle čl. 36 odst. 1 Listiny, domáhají se stěžovatelé zrušení rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2010 č. j. 30 Cdo 3996/2008-209 a rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. května 2008 č. j. 1 Co 289/2007-75.

IV. Rekapitulace podstatných částí vyjádření účastníků a vedlejšího účastníka

Na základě výzvy Ústavního soudu podle § 42 odst. 4 a § 76 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podal účastník řízení k předmětné ústavní stížnosti vyjádření, jež bylo Ústavnímu soudu doručeno dne 26. května 2010. Předseda senátu 30 Cdo Nejvyššího soudu v něm toliko odkazuje na obsah odůvodnění ústavní stížnosti napadeného rozsudku.

Ústavní soud podle § 42 odst. 4 a § 76 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zaslal dne 24. května 2010 předmětnou ústavní stížnost k vyjádření rovněž vedlejšímu účastníku, jenž ale svého práva nevyužil a vedlejšího účastenství v předmětném řízení se neujal.

V. Upuštění od ústního jednání

Dle ustanovení § 44 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, může Ústavní soud se souhlasem účastníků od ústního jednání upustit, nelze-li od něj očekávat další objasnění věci. Vzhledem k tomu, že účastníci, tj. stěžovatelé v podání doručeném Ústavnímu soudu dne 8. prosince 2010, Nejvyšší soud v podání doručeném Ústavnímu soudu dne 26. května 2010, vyjádřili svůj souhlas s upuštěním od ústního jednání, a dále vzhledem k tomu,

že Ústavní soud má za to, že od jednání nelze očekávat další objasnění věci, bylo od něj v předmětné věci upuštěno.

VI. Posouzení ústavnosti interpretace a aplikace ve věci relevantního jednoduchého práva

Hodnocení ústavnosti zásahu orgánu veřejné moci do základních práv a svobod se skládá z několika komponentů (sp. zn. III. ÚS 102/94, III. ÚS 114/94, III. ÚS 84/94, III. ÚS 142/98, III. ÚS 224/98 a další). Prvním je posouzení ústavnosti aplikovaného ustanovení právního předpisu (což vyplývá z § 78 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Dalšími komponenty jsou hodnocení dodržení ústavních procesních práv, a konečně posouzení ústavně konformní interpretace a aplikace hmotného práva.

Pro ústavněprávní posouzení věci Ústavní soud za relevantní ustanovení jednoduchého práva považuje ustanovení § 13 odst. 2 občanského zákoníku.

V předmětné věci Ústavní soud důvod pro postup dle § 78 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, u § 61 zákona č. 155/1995 Sb. neshledal.

Předmětem ústavního přezkumu v rozhodované věci jsou důsledky změny judikatury soudů, jejichž obsahem je zúžení prostoru uplatnění subjektivního práva, přijaté v průběhu soudního řízení. Je jím posouzení situace, v níž se uplatnění subjektivního práva navrhovatelem v soudním sporu opírá o ustálenou soudní interpretaci relevantního práva, situace, v níž navrhovatel uplatňuje subjektivní právo v dobré víře v souladu se soudní praxí, je však konfrontován s její zásadní změnou v jeho neprospěch. Předmětem ústavního přezkumu v dané věci je tudíž posouzení kolize mezi hodnotou soudcovského dotváření práva na straně jedné a hodnotou právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodování na straně druhé.

V průběhu řízení v předmětné věci před odvolacím soudem Nejvyšší soud v kauze analogické změnil svoji dosavadní judikaturu, změnil svoji dosavadní interpretaci institutu promlčení práva plynoucího z ustanovení § 13 odst. 2 občanského zákoníku. Učinil tak rozsudkem velkého senátu sp. zn. 31 Cdo 3161/2008 ze dne 12. listopadu 2008, a to bez změněného skutkového základu ve stejné věci, v níž ve svém předchozím dovolacím kasačním rozhodnutí zaujal původní právní názor. Konstatoval přitom, že "dovolací soud není svými právními názory vázán, jak o tom svědčí právě důvod rozhodování jeho velkého senátu v této věci". Pouze jako obiter dictum na okraj uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu, představujícího overruling ve vztahu k vlastní předchozí judikatuře, Ústavní soud konstatuje vybočení z ústavních kautel právního státu (daných principem ne bis in idem). V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/06 Ústavní soud vyslovil maximu vázanosti vlastními rozhodnutími, vydanými v téže věci bez změny skutkového základu. Vyšel přitom z teze vyslovené v nálezu sp. zn. III. ÚS 425/97, dle níž "vykonatelný nálezn Ústavního soudu je ... závazný pro všechny orgány i osoby (čl. 89 odst. 2 úst. zákona č. 1/1993 Sb.), a tedy - jak se ostatně rozumí samo sebou - je závazný i pro samotný Ústavní soud a v důsledku toho pro jakékoli další řízení před ním, v

němž by mělo být (byť odchylným způsobem) rozhodováno znovu, představuje nepominutelnou procesní překážku v tomto smyslu rei iudicatae (§ 35 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb.), která přirozeně brání jakémukoli dalšímu meritornímu přezkumu věci." Z uvedeného Ústavní soud pro posouzení věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 4/06 dovedl závěr, dle něhož v ní nemůže jít o znovuotevření otázek, posouzených předchozím kasačním nálezem v dané věci (sp. zn. III. ÚS 252/04), nýbrž zásadně jen o konfrontaci následného rozhodnutí Nejvyššího správního soudu s požadavky závaznosti tohoto nálezu (sp. zn. III. ÚS 252/04). Uvedená maxima nepřipustnosti změny právního názoru (overruling) v důsledku překážky věci rozsouzené (při nezměněném skutkovém základu) platí plně nejen pro rozhodování Ústavního soudu, nýbrž i soudů obecných.

V posuzované věci, na rozdíl od věci precedenční, podmínka pro overruling, spočívající v překážce rei iudicatae, dotčena nebyla. Pro její posouzení ale v plném rozsahu dopadá právní názor, jenž Ústavní soud vyslovil v nálezu sp. zn. II. ÚS 3168/09. Dle něj "judikatura nemůže být bez vývoje a není vyloučeno, aby (a to i při nezměněné právní úpravě) byla nejen doplňována o nové interpretační závěry, ale i měněna, např. v návaznosti na vývoj sociální reality, techniky apod. s nimiž jsou spjaty změny v hodnotových akcentech společnosti. Ke změně rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povolání i k sjednocování judikatury nižších soudů, je ovšem třeba přistupovat opatrně a při posuzování jednotlivých případů tak, aby nebyl narušen shora uvedený princip předvídatelnosti soudního rozhodování a aby skrze takovou změnu nebyl popřen požadavek na spravedlivé rozhodnutí ve smyslu respektu k základním právům účastníků řízení." Z uvedené obecné teze pak Ústavní soud vyvodil konkrétní důsledek: "Změnou právního názoru obecných soudů ve prospěch promlčitelnosti nároku na náhradu nemajetkové újmy za neoprávněný zásah do osobnostních práv a současné nemožnosti poškozeného uplatnit tuto náhradu nemajetkové újmy způsobené trestným činem v rámci adhézního řízení (dovozovaná z ustanovení § 228 odst. 1 trestního řádu) došlo k neproporcionálnímu zvýhodnění poškozených uplatňujících nárok na náhradu majetkové škody. Ústavní soud neshledává žádný důvod, který by byl způsobilý odůvodnit nerovnost v přístupu k jednotlivým skupinám poškozených. Obecné soudy rozhodující v občanskoprávním řízení musí svůj postup, resp. právní názor uvést do souladu s trestněprávní doktrínou a judikaturou tak, aby nedocházelo k porušení základních práv účastníků řízení."

Ústavní soud nejenže neshledal žádný důvod se od své předchozí judikatury k dané věci odchýlit, nýbrž k jejímu doplnění dodává následující:

Intertemporální soudcovské právo (overruling) vyžaduje, obdobně jak je tomu u intertemporálního práva psaného, přijetí hledisek posuzování jeho přijatelnosti. Tato hlediska musí zohlednit ochranu uplatněného subjektivního práva, jakož i stanovení časového momentu pro určení relevantního hmotného práva pro posouzení věci, dále zajistit rovnost v uplatnění práv, ochranu oprávněné důvěry v právo, jakož i předvídatelnost soudních rozhodnutí. Musí ale zároveň zohlednit i nezbytnost vývoje soudní interpretace a aplikace zákonného práva, nutnost zabránit její strnulosti, jež by se stala překážkou dosažení účelů právní regulace.

Spolkový ústavní soud Spolkové republiky Německo na okraj uvedeného problému zformuloval tezi, dle níž hlediska posuzování nepřipustnosti retroaktivity zákonného práva nelze bez dalšího použít pro retroaktivní dopady změny soudní judikatury, přičemž ale soudy zatěžuje povinnost při změně judikatury zvážit míru negativních dopadů pro ochranu důvěry v právo (BVerfGE, 18, 224, 240). Právní doktrína jednak zastává obdobná stanoviska, jednak se kloní k přístupu, jenž klade na judiciální intertemporalitu obdobná hlediska, jak je tomu u intertemporality zákonného práva (poznámka pod čarou č. 1).

Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 11/02 zformuloval obecná hlediska vůči vlastní judikatuře dopadající na overruling: "Nemá-li se sám Ústavní soud jako ústavní orgán, tj. orgán veřejné moci, dopouštět libovůle, jejímuž zákazu je sám také podroben, neboť i Ústavní soud, či právě on, je povinen respektovat rámec ústavního státu, v němž je výkon libovůle orgánům veřejné moci striktně zapovězen, musí se cítit vázán svými vlastními rozhodnutími, která může svou judikaturou překonat jen za určitých podmínek. Tento postulat lze přitom charakterizovat jako podstatnou náležitost demokratického právního státu (čl. 1 odst. 1 ve spojení s čl. 9 odst. 2 Ústavy). První možností, kdy Ústavní soud může překonat vlastní judikaturu, je změna sociálních a ekonomických poměrů v zemi nebo změna v jejich struktuře, anebo změna kulturních představ společnosti. Další možností je změna či posun právního prostředí tvořeného podústavními právními normami, které v souhrnu ovlivňují nahlížení ústavních principů a zásad, aniž by z nich ovšem vybočovaly, a především neomezují princip demokratické právní státnosti (čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR). Další možností pro změnu judikatury Ústavního soudu je změna, resp. doplnění těch právních norem a principů, které tvoří závazná referenční hlediska pro Ústavní soud, tj. takových, které jsou obsaženy v ústavním pořádku ČR, nejde-li samozřejmě o změny odporující limitům stanoveným čl. 9 odst. 2 Ústavy, tj. nejde-li o změny podstatných náležitostí demokratického právního státu."

Promítnutí uvedených kautel obsahuje řada nálezů Ústavního soudu, obsahujících podmínky, jež je nutné vyžadovat pro změnu právního názoru obecných soudů. V nálezu sp. zn. III. ÚS 613/06 (následovaným nálezy dalšími: sp. zn. III. ÚS 117/07, II. ÚS 635/09) Ústavní soud vyslovil prioritu hodnoty stálosti judikatury, jíž lze prolomit pouze za podmínky splnění procedurálních a materiálních podmínek: "Judikatura nemůže být bez vývoje a není vyloučeno, aby (a to i při nezměněné právní úpravě) byla nejen doplňována o nové interpretační závěry, ale i měněna. Každá změna rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povolané i k sjednocování judikatury nižších soudů, je ovšem jevem ve své podstatě nežádoucím, neboť takovouto změnou zjevně je narušen jeden z principů demokratického právního státu, a to princip předvídatelnosti soudního rozhodování. To je prioritním důvodem, proč platná právní úprava předepisuje pro soudy nejvyšších instancí i pro Ústavní soud zvláštní a závazná pravidla přijímání rozhodnutí v situacích, kdy jimi má být jejich dosavadní judikatura překonána." V nálezu sp. zn. IV. ÚS 2170/08 pak Ústavní soud rozvedl obsah materiálních podmínek pro overruling: "Dokonce i kdyby takovéto procedury nebyly pro uvedené případy pozitivním právem zakotveny, nic by to neměnilo na povinnosti soudů přistupovat ke změně judikatury nejen opatrně a zdrženlivě (tj. výlučně v nezbytných případech opodstatňujících překročení principu předvídatelnosti), ale též s důkladným odůvodněním takového postupu; jeho součástí nezbytně by mělo být

přesvědčivé vysvětlení toho, proč, vzdor očekávání respektu k dosavadní rozhodovací praxi, bylo rozhodnuto jinak."

Posouzení kolize mezi hodnotou soudcovského dotváření práva na straně jedné a hodnotou právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodování na straně druhé musí vycházet ze zásady proporcionality. Jeho obsahem musí být pečlivé vážení negativních dopadů změny právního názoru soudů, promítajících se v zúžení možností uplatnění subjektivního práva pro účastníky řízení konajících v dobré víře v existenci práva, daného soudy ustálenou interpretací zákona. Jeho obsahem zároveň musí být i zohlednění společenské naléhavosti takovéto změny. Tyto úvahy soudu musí být transparentně předestřeny veřejnosti.

Kautelám plynoucím z nálezu sp. zn. II. ÚS 3168/09, jakož i na ně navazujícím maximám posuzování intertemporality soudcovského práva ústavní stížností napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2010 č. j. 30 Cdo 3996/2008-209 nedostálo, protože je Ústavní soud v důsledku jeho rozporu se základními právy plynoucími z principu rovnosti dle čl. 1, čl. 3 odst. 1 Listiny zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů].

Zrušením napadeného rozsudku Nejvyššího soudu se stěžovatelům otevírá možnost projednání jimi uplatněných námitek před k tomu povolaným obecným soudem. Dle přesvědčení Ústavního soudu je ochranu ústavnosti nutno spojovat s minimalizací zásahů do pravomoci obecných soudů, jakož i jiných orgánů státní správy. Jinak řečeno, nálezem je vytvořen procesní prostor pro ochranu práv stěžovatele uvnitř soustavy obecných soudů novým rozhodnutím Nejvyššího soudu, jenž je dle čl. 89 odst. 2 Ústavy vázán právním názorem Ústavního soudu k otázce posuzování intertemporality soudcovského práva. Pro uvedené Ústavní soud ve zbytku návrh z důvodu jeho nepřípustnosti odmítl [§ 43 odst. 1 písm. e) zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů].

Poučení: Proti tomuto nálezu se nelze odvolat.

V Brně, dne 22. prosince 2010

Jan Musil předseda III. senátu Ústavního soudu